

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 50 • Maribor, sobota, dne 29. aprila 1939 • Leto XIV

Antimarksizem

Tisti ljudje, ki so na slovenskih tleh napovedali neizprosni boj marksizmu, so se zbrali pod streho Jugorasa in si dali lepo ime »Zveza združenih delavcev« (ZZD).

Kaj pomeni ta njihov antimarksizem?

Da moremo jasno odgovoriti na to vprašanje, si moramo biti najprej na jasnem, kaj je marksizem.

Marksizem je posebna metoda za raziskovanje družbenih odnosov; ta metoda se imenuje dialektični materializem; ker jo je prvi najjasneje utemeljil Marx, se včasih imenuje tudi marksizem. O tej teoriji ljudje od ZZD še pojma nimajo. Zato tudi ne mislijo na marksizem, kadarkoli govorijo proti marksizmu. Pod marksizmom si ti gospodje predstavljajo čisto nekaj drugega, oziroma njihov boj je naperjen proti čisto drugim stvarim, ki so mnogo bolj enostavne kakor Marxov nauk o večvrednosti.

Oni so proti vsakemu svobodoljubnemu delavskemu gibanju, pa bodisi da to gibanje oziroma posamezniki v njem priznavajo marksizem, bodisi da ga odklanjajo kakor n. pr. JSZ in NSZ. Ne mislijo na marksistično vedo, temveč so proti delavskemu gibanju kot takemu, proti delavskim organizacijam, kakor so zrasle iz slovenskih razmer in potreb.

Resnično delovanje, praktično uveljavljanje našega delavskega gibanja je bilo skozi vsa ta desetletja v tem, da se je borilo za pravico, pa naj je šlo za pravico delavca do boljšega zasluga, ali za enako in tajno splošno volilno pravico, za parlamentarno zastopstvo. Vedno je stavilo izpolnjenosti zahteve obstoječi družbi, borilo se je za uresničenje tistih idealov, ki so jih ob zibelki meščanske družbe oznanili in priznali sami revolucionarni meščani. V vsem tem ni bilo torej prav nič boljševizma, ki bi ga zeleni tako radi podtaknili drugim pod posteljo.

Tudi izrazit politični del našega gibanja se ni nikdar boril za drugo kakor za dosledno izvajanje in uveljavljanje demokracije. Borili smo se za politično enakopravnost, za demokratične volitve v vsa zastopstva od občine in bratovske skupščine do banovinskih svetov in parlamenta.

Tudi močnejša socialistična gibanja po svetu so postavljala vedno konkretne življenjske zahteve za delovno ljudstvo. Ko so n. pr. pred leti francoski socialisti prišli na vladno, so postavili in uveljavili predvsem tri zahteve: za delavstvo krajši delovni čas in višje plače, za kmete pa določitev stalnejših cen pridelkov, da se konča bogatenje spekulativov na račun poljedelcev.

Naše gibanje se skratka dnevno na terenu bori za vsako tudi najmanjšo pravico delovnega ljudstva, za boljše in varnejše življenje. In proti temu pa so ljudje od ZZD, v tem je njihov »antimarksizem«. Oni hočejo, da bi nad vsem našim delovnim ljudstvom vladala njihova samopašnost, oni hočejo, da bi delavci znašali težko zaslužene denarje v razne zavode in ustanove, toda gospodariti s tem denarjem bi pa smela samo ZZD.

Stvari so torej tako enostavne in jasne, da se lahko danes pravilno opredeli vsak, ki še včeraj ni spregledal položaja.

Slovaška ukinila prvi majnik. S posebno odredbo je slovaška vlada ukinila prejšnji češko-slovaški zakon, da velja prvi majnik kot državni praznik. Na Slovaškem ne bodo več slavili prvega majnika, pač pa še na Češkem.

Sporazum s Hrvati podpisan

Pred važnimi odločitvami v bližnjih dneh

Uradni komunikate o hrvaškem sporazumu pravi:

»Ključni razgovori med predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in predsednikom HSS ter KDK dr. Mačkom o rešitvi hrvaškega vprašanja so bili danes (27. t. m.) končani. Definitivna odločitev bo padla v najkrajšem času.

Sporazum je bil danes ob 12. uri podpisan.

Šele po definitivni odobritvi sporazuma bodo postavljene na dnevni red nadaljnje spremembe notranje-političnih razmer. V eventualni novi kombinaciji, ki bi morala biti dovolj široka, bi se nudila dr. Mačku prilika, da bi mogel sodelovati s pravimi zastopniki srbskega naroda po zastopnikih HSS. Položaj je tak, da morajo že prihodnji dnevi prinesiti važne odločitve v notranji politiki.

Prvi majnik pomeni oživiljenje narave, ki je spala čez zimo. Vse se veseli lepe pomladi, ki vliva sokove novega življenja v stvarstvo. Življenjska energija se zbudi in terja svoje pravice od narave. Vse stvarstvo hoče živeti, se bori za svoje življenje, ker je mesec majnik čas, v katerem se odpro zakladnice naravnih sil, ki dajejo življenje rastlinam, živalim in človeku. Kakor vsa narava, tako se tudi človek te dni vzbuja in kliče naravi: daj tudi meni pravico do življenja, ker sem tudi »stvar božja«.

daj mi pravico do prostorčka in kruha na tem svetu. Boj za to pravico je naraven. Ni torej čuda, če se pojavlja takrat, ko vsa narava zahteva svojo pravico.

V četrtek so podpisali v Zagrebu sporazum med Hrvati in Srbi. Rešili so hrvaško-srbski spor štiri dni pred prvim majnikom. Podpisala sta ga v imenu vlade predsednik Dragiša Cvetković in predsednik hrvaškega gibanja dr. Vl. Maček.

Ali ni tudi ta dogodek simbolična proslava letošnjega prvega majnika? Ali ni sporazum naravna potreba, ki so ga izsilili razbrsteni poganki težke in dušorne borbe za enakopravnost in pravico, kakor pravijo Hrvati. Prebudile so se sile, naravne sile, ki zahtevajo enake pravice za vse državljane Jugoslavije in zmagale: zmagal je načen življenja nad načonom preziranja in zatiranja.

Kaj moramo vedeti o zagrebških pogajanjih?

Glede poteka pogajanj v Zagrebu je treba vedeti, da se v Zagrebu ni sklepal sporazum med političnimi strankami kot je HSS in združena opozicija ter JRZ, ampak, da sta razgovarjala dr. Maček kot predstavnik večine hrvaškega naroda, predsednik vlade pa kot mandatar krone ozir. kraljevega namestništva.

Šele sedaj, ako bo ta sporazum odobren tudi od strani tistih, ki so poslali

Vse v naravi hoče živeti. Vse hoče imeti svoje pravice. Zato mislimo, da je hrvaški sporazum odprl vrata velike zakladnice življenja in pravice, iz katere se bo razlilo na naš delovni in drugi narod novo življenje svobode, enakopravnosti in socialne pravice.

To želimo, to je naravna posledica sporazuma, ki naj ga sankcionira v vsej potrebni realnosti veliki simbol življenja — majnik.

Naša naloga je, da ta dogodek cenimo ter da se pobrigamo, da bo vreden simbol delavskega praznika prvega majnika, ki za človeško družbo v jedru tudi nič drugega ne zahteva kakor svobodo do življenja in socialno pravico.

Majniški sporazum naj nam vlije obenem čut odgovornosti, da ga izvršimo po duhu, ker bi nam sicer vzrastlo le negodno grmičevje s kislim sadežem.

Jugoslavija ne bo pristopila k protikomunističnemu paktu

povdarjajo v Beogradu

Nemški radio je ob priliki obiska našega zunanjega ministra v Benetkah in neposredno pred njegovim odpotovanjem v Berlin javil, da bo Jugoslavija pristopila k protikomunističnemu paktu.

To vest sedaj iz Beograda odločno zanikajo, ker bi pomenila, da se hoče Jugoslavija priključiti osi Rim-Berlin-Tokio. Tega pa Jugoslavija ne namerava, ker hoče sicer živeti v dobrih odnosih s sosedi, vendar pa ostati samostojna.

Rim in Berlin ter Hitlerjev govor

Grof Ciano ni prispel v Berlin

Hitler je govoril danes, dne 28. t. m. in njuna volja, da skupno nastopita ter pred nemškim državnim zborom. Ob tudi nekako skupno odgovorita na Roo-tej priliki je bil nameravan obisk italijanskega poslanca. Grof Ciano pa je janskega zunanjega ministra v Berlinu obisk nepričakovano odpovedal, ki bi bil imel prisostvovati seji dr. Vest je izzvala v zunanji politiki sen-zavnega zbora, da bi se na ta način se zacijo, pa tudi v Nemčiji sami najraz-bolj podčrtala solidarnost obeh držav ličnejše komentarje.

Uvedba vojaške dolžnosti v Angliji

za vse od 18 do 21 let stare državljane.

Angleška vlada je presenetila svet s svojim sklepom o uvedbi splošne vojaške dolžnosti. Zaenkrat je vojaška dolžnost uvedena za vse za vojno službo sposobne moške od 18. do 21. leta.

Kakor se povdarja, je vlada storila ta sklep pod pritiskom svojih zaveznikov, ker bi morala angleška vojska nastopiti na bojišču v slučaju vojne takoj ob začetku. Ob izbruhu svetovne vojne je trajalo več mesecev, predno so prišle prve angleške čete v Flandrijo, v vojni, ki erozi sedaj, pa bi taka zakasnitev bila lahko usodna. Zavezniki tudi upravičeno zahtevajo, da doprinese Anglija

enake žrtve kot jih bodo oni.

Proti uvedbi obvezne vojaške službe je delavska stranka, ki pravi, da bi vlada morala odložiti svoj sklep o uvedbi obvezne vojaške službe vse dotlej, dokler ni končan vpis prostovoljcev, ki so se javili za službo v armadi. Delavska stranka prigovarja sklepu tudi radi tega, ker je tak sklep v miru nemogoč. Chamberlain pa odgovarja, da sedanje stanje v Evropi nikakor ni mir.

V zavezniških državah je uvedba obvezne vojaške službe v Angliji vzbudila zadovoljstvo.

Kitajci prodirajo

Zavzeli so glavno mesto Nanchang v pokrajini Kiangsi.

Kitajska ofenziva še vedno traja in zaznamuje precejšnje uspehe. Japonci so že nekajkrat javili, da se je kitajska ofenziva razbila, toda dogodki potrjujejo nasprotno.

Sedaj so Kitajci dosegli enega največjih uspehov svoje ofenzive, zasedli so mesto Nanchang v pokrajini Kiangsi, čigar zavojevanje so svoj čas proslavili Japonci z velikim pompom. Osvojitve tega mesta je bila mogoča na ta način, da so kitajske čete prebile fronto v dolžini 40 km.

Boji okoli Kantona trajajo še naprej. Japonci so dobili ojačenja. Izgleda pa, da ojačenja zadostujejo komaj, da zadržujejo z njimi Kitajce.

Japonci se na Kitajskem čezdalje bolj izčrpavajo in bo ta vojna rodila za nje še zelo slabe posledice. Kot zavezniki osi pa prihajajo Japonci čezdalje manj v poštev.

Zadnje vesti

Hitler je govoril in v svojem govoru povdaril, da živi Nemčija v prijateljskih stikih z Jugoslavijo, od katere Nemčija ne zahteva nobenega ozemlja kakor tudi ne od Francije.

Roosevelt bo govoril v nedeljo, dne 30. t. m. preko radia. Povdarjajo pa, da nikakor ne misli odgovarjati Hitlerju. Zatrjuje se, da uradno sploh ne bodo komentirali Hitlerjevega govora.

Ban dravske banovine dr. Natlačen je obiskal tudi kraje v Dravski dolini, kakor Marenberg, Muto in Ribnico na Pohorju.

Nova vlada v Pragi. V Pragi je bila imenovana nova vlada. Predsednik je general Elias.

Angleški parlament je sprejel v prvem čitanju zakon o uvedbi splošne vojaške dolžnosti.

Pred petdesetimi leti

Dne 14. julija 1889 je slavilo francosko meščanstvo stoletnico francoske revolucije. Tega dne so se zbrali v Parizu delegati socialističnih delavskih organizacij iz Anglije, Francije, Nemčije, Avstrije, Italije, Rusije in Zedinjenih držav na kongresu, ki je dal pobudo za obnovev socialistične delavske internacionale.

Na tem kongresu so bili ponovno navezani stiki med delavstvom vsega sveta, ki je sklenilo tudi svoj socialistični program.

Paul Lafargue je očrtal ta program v svojih uvodnih besedah ob otvoritvi kongresa tako-le:

»Že s samo navzočnostjo na mednarodnem socialističnem kongresu v l. 1889. izjavljajo delegati, da nameravajo nekaj kar se razlikuje od revolucije iz l. 1789., oni se ne klanjajo pred človečanskimi pravicami iz l. 1789., ki so kljub vsemu pravice

denarne mošnje meščanov...! V tej dvorani so zbrani apostoli nove misli. Od nekdanj že pridigujejo delavstvu vseh civiliziranih narodov: »Vi ste si bratje in vaš sovražnik je samo eden: privatni kapital, pa naj si bo pruski, angleški ali kitajski...!«

Silen vtis je napravilo na kongres, ko sta si Francoz Vaillant in Viljem Liebknecht v znak pobratimstva med nemškimi in francoskimi delavci podala roke in je Viljem Liebknecht vzkliknil: »Po strašni bratski vojni, v kateri sta se mesarila oba naša naroda, si podajata ljudstvi roko: socialno demokratična Francija in socialno demokratična Nemčija. Pobratimstvo med Francijo in Nemčijo pomeni zmago miru, civilizacije in socializma...«

Obenem z mednarodnim socialističnim kongresom je zasedal isti dan v Parizu kongres »posibilistov«, zmernih elementov, čijih hrbtnica so bili an-

gleški tradeunionisti (strokovničarji). Na tem kongresu so razpravljali o delavski socialni zaščiti in osemurniku. — Zastopnik škotskih delavcev Keir Hardie je zahteval mednarodni sporazum delavstva v boju proti znižavanju mezd in brezposelnosti ter za osemurnik. — Na kongresu sprejeta resolucija pomeni začetek mednarodnega boja za delavsko zaščito, ki so ga vodile strokovne organizacije in politične stranke.

Besede, ki tvorijo uvod k sklepom, katere so dobile tako velikanski pomen za delavstvo, se glase:

»V prepričanju, da more biti izhodišče za enakopravnost dela in človeštva samo kot razred mednarodno organiziran proletarijat, ki si pribori politično moč, da razlasti kapitalizem in uresniči, da bodo proizvodna sredstva prešla v last človeške družbe, sklene kongres...«

Zaključek kongresa je tvoril sklep,

da se proglasi 1. maj kot mednarodni delavski praznik.

In danes...

Leto 1889. je bilo začetek velikega mednarodnega delavskega gibanja, ki je naraščalo in se bližalo svojemu končnemu cilju. Zaman so bili vsi predvojni poskusi, da se to gibanje zatre in onemogoči s preganjanjem organizacij in posameznikov. Po svetovni vojni so bile uporabljene druge metode. Odpravljene so bile svoboščine francoske revolucije, odpravljene človečanske pravice. — V boju proti delavstvu je bila uporabljena sila. — Stotisoči so romali v ječe in tisoči so plačali svoje prepričanje z življenjem. — Z odpravo svobode organiziranja je bilo delavstvo razoroženo in kot tako uvrščeno v prisilne organizacije pri zaprtih in izoliranih delavcih.

Skromni jubilej naše „Delavske Politike“

Ko bo socialistično delavstvo letos praznovalo svoj delavski praznik 1. maj, bo istočasno proslavilo tudi skromen jubilej — prvo obletnico odkar izhaja »Delavska Politika« trikrat na teden. Kakor je ta jubilej skromen, je vendarle pomemben, zlasti v današnjih, za delavski razred tako neprijaznih časih.

Pomemben je ta dogodek pa zlasti za vse poverjenike in sotrudnike našega lista, ki so neumorno vsa zadnja leta delovali na tem, da se »Delavska Politika« utare pot v domove delavcev in nameščencev. Kako težavno je bilo to delo, vedo le požrtvovalni poverjeniki, ki so dan za dnem pobirali naročnino, zbirali vesti za dopise in pridobivali novih naročnikov itd., ker so se zavedali, da si morajo delavski tisk ustvariti delavci sami iz svoje lastne moči.

Delavski razred ne razpolaga s tajnimi fondi. Naročnina din 10.— mesečno, skromna zbirka tiskovnega sklada in nekaj plačanih oglasov, to so sredstva, s katerimi se mora vzdrževati »Delavska Politika«.

Ko je bila lansko leto v prvomajski številki objavljena vest, da bo odslej naprej izhajala »Delavska Politika« trikrat tedensko, so vsi zavedni delavci iskreno pozdravili ta uspeh, zavedajoč se, da je to plod našega skupnega dela. Nešteto je bilo v to svrhu predavanj, kjer smo zbirali in pridobivali nove naročnike »Delavske Politike« od moža do moža. Mnogo je bilo med njimi, ki smo jih pri tem delu srečali, omahljivcev. Zapustili so nas sredi pota. Precej je bilo takih odpadnikov. Kljub temu pa je število naših naročnikov rastle in le na ta način je bilo omogočeno prirediti izdajati »Delavsko Politiko« trikrat tedensko, ne da bi se zvišala radi tega naročnina. Mnogo jih je dvomilo, če bomo vzdržali! Sedaj po enem letu je tudi tem jasno, da nazaj ne bomo in ne smemo!

Niso še odstranjene vse težave! Neumorno bo treba nadaljevati zato z agitacijo, ob vsaki priliki pridobivati novih, redno plačujočih naročnikov, zbirati za tiskovni sklad »Delavske Politike«, da ne bomo samo zbrali potrebnih sredstev, s katerim bo omogočeno trikrat tedensko izdajanje lista za dosedanje naročnino, temveč, da bomo lahko sčasoma »Delavsko Politiko« še spopol-

nili, končno pa z združenimi močmi dosegli, da bo »Delavska Politika« postala dnevnik.

Zavedamo se, da bo delo, ki nas čaka, zelo težavno. Toda tudi dosednji napredek »Delavske Politike« je bil dosežen v dobi, ki je bila delavstvu zelo

Ernst Toller: T. M.

Pesnikom

Obtožujem vas, poetje,
ki se vlačugate z besedami, besedami!
Vse vedno kimate z glavami starcev
ter smehljate in z dostojanstvom izračunavate
posledice viharjev,
vi, strahopetno skriti v koših za papir!
Na govorilnice, obtoženci!
Spokorite se!
Obsodite se sami!
Vi, glasniki človečanstva!
A ste.....?
Spregovorite vendar, spregovorite!

nenaklonjena. Socialistična ideja se je širila najbolj takrat, ko je reakcija najhujše pritiskala. Tudi danes so na delu kapitalistični hlapci, hoteč uničiti pravice delavstva, ki si jih je priborilo v dolgoletnih bojih. »Marksizem smo zavrgli«, »marksizem bomo ubili in pokopali«, to so gesla majhnih diktatorčkov pri nas, ki se iz zgodovine niso ničesar naučili, saj bi sicer morali vedeti, da so bili že desetletja pred njimi na delu slični grobarji, ki so pokopavali socializem — brez uspeha.

Z lažjo in zavajanjem ljudskih množic se ne da ubiti marksističnega socializma, pa če bi ga ubijali in pokopavali poklicni grobarji. Nasprotno, ideja socializma bo rastle vse dotlej, dokler ne bo pokopan kapitalizem, ki živi in raste na račun bede in pomanjkanja proletarskih množic.

Ker čutimo, da gremo tej dobi vkljub vsem oviram z urnimi koraki naproti, bomo podvojili svoje delo, da bodo pogrebci marksizma čimprej zginiti s površja v pozabljenje. V tem znamenju bo slovensko delavstvo praznovalo svoj delavski praznik 1. maj in se spominjalo delavstva v deželah, kjer pogrebci socialističnega marksizma še niso pokopali, kakor tudi delavstva v onih deželah, kjer trenutno vriskajo pogrebci, ne vedoč, da tisti, ki ga pokopavajo živi.

Tone Maček: V maju

Log je zapel,
vrt nam vzevetel,
majsko je sonce objelo
dól in goró,
v dušah tepó
nam je in vse je veselo.

Ko je vihar,
zime vladar,
divje pustošil krajino,
upal več ni
nihče, da bi
čutil še kdaj to milino.

Zato pa nikar
ne obupaj nikdar,
za zimo pomlad bo prispela;
oblak še takó
je črn lahko,
nad njim se bo zarja razvela.

Marksizem in lastnina

Najljubši ugovor proti marksističnemu socializmu je trditev: Marksizem hoče odpraviti lastnino, da obdari le-nu uhe s sadovi dela, ki so si jih pridobili pridni in delovni ljudje. Ta ugovor ne prizadene marksizma niti najmanj. Kljub temu pa se moramo zavedati, da je z ozirom na gotove skupine srednjih slojev potrebno jasno očrtati zreljške marksističnega socializma do lastnine. Čevljar, frizer, trgovčič in mali kmet nikakor nočejo, da bi bili »socializirani« in se seveda borijo proti sovražstvu proti marksizmu, ki je, kakor čujejo, nasprotnik lastnine.

Kakšno pa je v resnici stališče marksizma do lastnine? Marksizem noče razlastiti vsega povprek, ampak samo zasebno lastnino na proizvodjalnih sredstvih, t. j. da bi le-ta postala skupna last, last vseh.

Predno pa nam bo to popolnoma razumljivo, je treba, da si predočimo zgodovinski proces koncentracije (osredotočenja) proizvodjalnih sredstev. Marx je ta proces opisal v 24. poglavju »Kapitla« zelo nazorno:

Zasebna lastnina delavca na proizvodjalnih sredstvih je pogoj za obstoj malega obrata, mali obrat pa je potreben pogoj za razvoj družabne proizvodnje in svobodnega razvoja delavca samega. Vsekakor obstoja ta način proizvodnje tudi v suženstvu, podložništvu in drugih oblikah odvisnosti. Toda ona cvete, se razvija z vsó silo in si osvóji njej prikladno klasično obliko samo tam, kjer je delavec svoboden lastnik od njega samega uporabljenih delovnih pogojev, kmet njive, ki jo obdeluje, obrtnik instrumenta, na katerem igra kot virtuoz.

Ta način proizvodnje predpostavlja razkosanje zemlje in drugih proizvodjalnih sredstev. Kakor je izključena koncentracija (osredotočenje) poslednjih, tako je v takem proizvodjalnem procesu izključeno tudi sodelovanje, delitev dela, nadvlada v družbi, ureditev narave in svoboden razvoj družabnih proizvodjalnih sil. Ona se sklada samo z ozkimi naravnimi omejitvami proizvodnje in družbe... Na neki višji stopnji rodi materijalna sredstva za svoje lastno uničenje. Od tega trenutka dalje se prično gibanje sil in strasti v naročju družbe, ki so se čutile od nje ovirane. Ona mora biti uničena in bo uničena. Njeno uničenje je prehod industrijskih in razkosanih proizvodjalnih sredstev v družabno osredotočenje, odtod prehod male posesti mnogih v veliko posest nekaternikov, odtod razlastitev velike ljudske množice, ki poseduje zemljo in življenjske potreščine ter delovne instrumente; ta strážna in težavna razlastitev tvóri predzgodovino kapitala.

Osredotočenje proizvodjalnih sredstev je torej posledica kapitalističnega razvoja. Namesto srednjeveškega obrtnika, ki je bil kot zrastle s svojimi proizvodjalnimi sredstvi, je stopil industrijski delavec, kateri ne poseduje nobenih proizvodjalnih sredstev in razpolaga samo s svojo delovno silo, ki ni vezana na določen kraj, ampak je postala navadno blago. Kapitalistični razvoj pa sili dalje:

»Osredotočenje proizvodjalnih sredstev in podružabljenje dela doseže točko, ko se ne sklada več s kapitalističnim ovojem in ga raztrga.«

Lastniki proizvodjalnih sredstev bodo razlašeni, t. j. proizvodjalna sredstva (rudniki, tovarne, veleposest, kapitali itd.) preidejo v last organizirane skupnosti.

S tem pa ne bo vzpostavljena zasebna lastnina delavca,

»pač pa (tako pravi Marx) osebna lastnina na podlagi pridobitve kapitalistične dobe, sodelovanja in skupnega lastništva zemlje ter z delom ustvarjenih proizvodjalnih sredstev.«

Marx torej razločuje točno med zasebno lastnino (proizvodjalnih sredstev) in osebno lastnino; o tej pravi izrecno, da bo zopet vzpostavljena. Marksizem torej nikakor ni nasproten lastnini, ampak hoče pripomoči delavcu, ki je doslej posedoval samo svojo delovno silo, zopet do osebne lastnine. Delovna sila izkoriščenega in do stopnje navadnega blaga ponižanega delavca postane izraz njegove osebe, kateri se lahko posveti v okviru skupnosti.

Samo to je smisel »razlastitve«, kakor jo je razumel Marx. Ker pa dandanes ni ločen od proizvodjalnih sredstev samo industrijski delavec, ampak tudi množice nameščencev in uradnikov, velja ista zakonitost tudi za nje. Ker pa so jajče povezani s pojmovanjem lastnine, je baš za nje velike važnosti, da se jim prikaže pozitivni odnos Marxa do lastnine.

Nikakor torej ni mogoče misliti, da se namerava s podružabljenjem proizvodjalnih sredstev socializirati frizersko delavnico ali čevljarstvo delavnico, prav tako malo kot mislijo marksisti na to, da bi vzeli kmetu »poslednjo kravo« iz hleva, kakor agitirajo nasprotniki socialistov med kmeti. Kar se tiče malih kmetov hoče marksizem take kmetije, ki temelje na osebem delu lastnika in družine z vpoštevanjem stoletja starih tradicij spraviti na združno podlago. Engels pravi:

»Ako bomo imeli moč v državi, ne bomo mogli misliti na to, da malega kmeta nasilno razlastimo (pa najsi bo to proti odškodnini ali brez nje), kakor se bo to zgodilo z veleposestniki. Naša naloga napram malemu kmetu obstoja predvsem v tem, da njegov zasebni obrat postavimo na združno podlago, pa ne s silo, ampak z vzgledom in s tem, da mu nudimo družabno pomoč v to svrhu. V tem oziru pa imamo vsekakor sredstev dovolj, da prikažemo malemu kmetu kakšne prednosti bo imel od tega, tako da bo to že sedaj uvidel.«

Kakor je Engels tu, neposredno navdovezujoč na Marxa, prikazal problem malega kmeta v pozitivni sliki socialističnega gospodarskega reda, je treba storiti isto za vsako posamezno družabno plast posebej. Samo tedaj bo mogoče pridobiti te plasti za marksistični socializem.

Vidiš ga veliki dan

majnik stopil je na plan.
Gora je ozelenela,
njiva žitje je spočela,
drevje v svatovski opravi
trosi cvetje po naravi.
Vsepovsod je mladoletje,
vsepovsod je vonj in cvetje.
Kdo bo dneve te prespal,
ne da bi se ves jim dal!

Srca svoja odklenimo,
mlaje z venci okrasimo!
Zdaj nam sije zlati čas,
zdaj nam poje velik glas!
Da popolno bo veselje,
izpolnjene slednje želje,
mizo s prtom pogrnimo,
nanj »Jajnine« postavimo.
Ko bo v skledah jed duhtela,
vsa družina bo vesela.

Filip Uratnik — 50-letnik

Naš Filip Uratnik je prav gotovo sam poznan, da je imel te dni 50-letnico rojstva in da bo 1. maja praznoval svoj 50. god. Kajti tako so določili njegovemu patronu, da goduje skozi vsa leta in vse čase 1. maja.



Naštevaje letnic zunanje, uradne življenjske kariere ob jubilejih je obrabljena stvar. Če jih ne poznaš, si toliko bolj obvarovan pred to dolgočastnostjo. Saj naš Filip se bo čutil, kako smo sploh izvedeli za sam datum njegovega rojstva in kje smo iztaknili njegovo sliko.

Zato povemo samo toliko, da je bil rojen 20. aprila 1889. leta v kmečki hiši v Podlogu pri sv. Petru v Savinjski dolini. Po dovršenih gimnazijskih študijah v Celju in pravnih na Dunaju je stopil v sodno službo; iz nje je moral iti v vojno. Po vojni je bil naj-

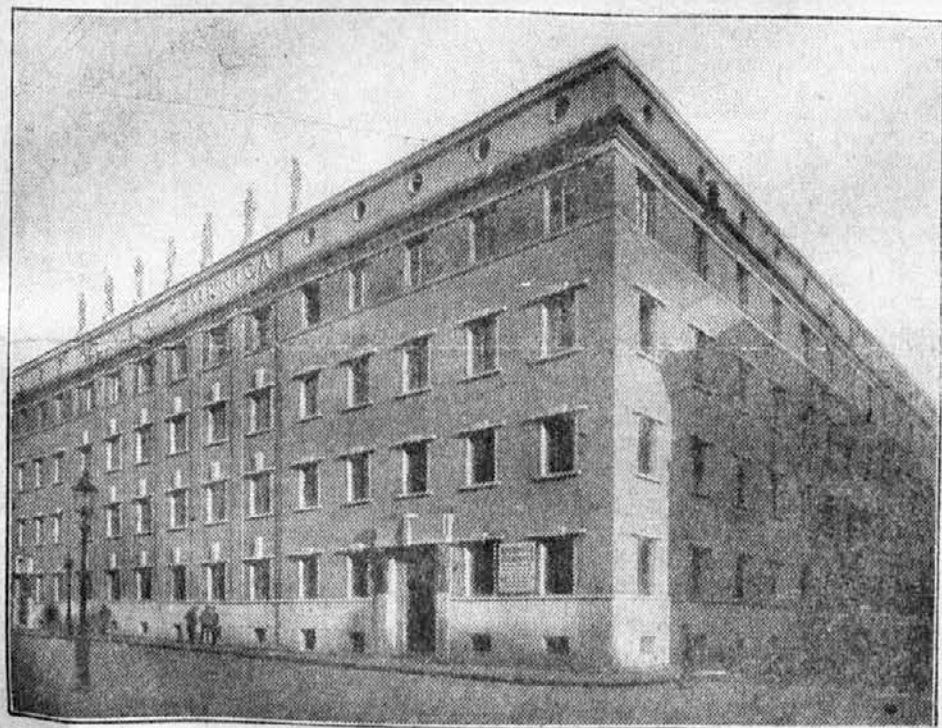
prej pri socialnem skrbstvu na deželni vladi, potem magistratni ravnatelj mesta Ptuja, nato tajnik Strojne komisije in od 1924. leta dalje tajnik Delavske zbornice. Ves čas je bil aktiven v delavskem soc. gibanju, na vseh njegovih področjih. Bil je kakor neumoren, požrtvovalen gasilec. Kjer so se mu zdele postojanke najbolj ogrožene, tam je priskočil in zasukal rokave.

Glavno njegovo delo pa je zgraditev in organiziranje Delavske zbornice za Slovenijo, ustanovitev socialno-ekonomskega instituta, raziskovanje naših gospodarskih in socialnih razmer, stremiljenje, da se pri korenini zagradi smotrno reševanje življenjskih problemov našega ljudstva, tako delavskega kakor kmečkega. Tu je zastavil vse svoje moči kot publicist, kot vnet zbiralec gradiva, kot govornik, organizator in snovalec zakonskih predlogov.

Naš Filip Uratnik ni socialist iz doktrine, temveč je socialen po naravi. Njegov čut pravičnosti se nam je večkrat zdel preširokogruden za druge in preozko odmerjen za nas. Nasprotniki tega niso upoštevali. Kajti »nemo-goče je, da bi delali hudobni drugače, kakor delajo,« kot je zapisal Mark Avrelij. In sodrug Uratnik je mož, ki bo znal z mirom in preudarkom uvrednotiti izkušnjo, ki jo je doživel prav pred svojo 50-letnico.

50 let je v človekovem življenju mejnik, na katerega se pa življenje izven človeka ne ozi- ra vselej. Ko je bil n. pr. mogočnejši kakor Napoleon star 50 let, je že kot ujetnik Angležev na samotnem otoku sv. Helene premišljeval o svoji usodi. Veliki dobrotnik človeštva Pasteur je bil s 50-imi leti ugleden profesor, toda slo- vite iznajdba so se mu pa posrečile šele kas- sneje. Naš godovnik še ni dosegel viška v svojem razvoju. Mi bi rekli, da zdaj se bo še- le razvil, da zdaj se bo šele pokazal poleg dobrega človeka tudi trd mož, ki bo koristil še mnogo naši stvari na podlagi izkušenj pred svojo 50-letnico.

V tem prepričanju mu k njegovemu jubileju iskreno čestitamo.



Delavska zbornica v Ljubljani

Demokracijski nerodi v Evropi naj bi se zdru- žili, ker bi jim bil le na ta način zagotovljen mir in popolna neodvisnost. Pobornik te ideje

je angleški veleposlanik v Ameriki Lothian, ki je trdno prepričan, da bo slej ko prej prišlo do federalistične zveze držav v Evropi.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Marama ga je božala po plečih. »Vse razume- mo, Mako,« je rekla. »Kaj naj bi ti tudi napravil dru- gega, ko si se znašel oči v oči s takim možem? Te- rangi ni niti najmanj hud na te in tudi jaz ne. Poj- dimo, požurimo se. Tako si že želim priti zopet na svetlo. Šestletna Tita je prva zapustila jamo. Plava- la je kot riba, toda njena mati je iz previdnosti ven- darle plavalna tesno ob njej, ko se je Tita obrnila proti površini. Terangi in Mako sta sledila in skoro so bili vsi zbrani na obrežju.

Terangi se je zaskrbljen ozrl proti nebu in pre- plašen pogledal Maramo, ki je že pričela odkopavati skrito bomo zalogo. Mako je pomagal Terangiju pri dviganju potopljenega čolna. Ležal je, napolnjen s koralnimi skalami, precej globoko na dnu. Vsako- krat ko sta se potopila sta zvalila iz čolna po eno ali dve skali in nazadnje se je prikazal čoln na površini. Takoj sta ga potegnili na suho.

»Ob tem vremenu ne moreš s čolnom nikamor, Terangi,« je rekel Mako svareče.

»Imaš prav,« je prikipl Terangi. »moramo ne- koliko potrpeti. V dveh ali treh dneh se bo vihar podelal.«

»Kam nameravaš bežati?« ga je vprašal dečko, toda komaj je bil izgovoril te besede, ko se je svoje radovednosti že tudi sramoval.

Marama je svareče pogledala Terangija.

Ta pa je odgovoril: »Najbolje bo, ako se bomo skrili na nekem samotnem mestu, dokler ne zapiha ugoden veter, da bomo lahko odpluli. Mogoče se po- damo na Rakahango ali Maniko ali pa na kakšen

drug otok na zapadu, ki spada pod angleško nad- oblast.«

»To bo najbolje,« je vzkliknil Mako vznemirjen. »Tam vas ne bodo nikoli našli, Terangi!«

»Sedaj pa oba na delo!« je vzpodbujala Mara- ma. »Postaviti si moramo kočo kakor hitro mogoče. Nareži palmovih vej, Mako! Jaz jih bom splela, med tem pa naj Terangi postavi kole. Skoro nas bo doseglo neurje in takrat moramo imeti krov nad glavo.«

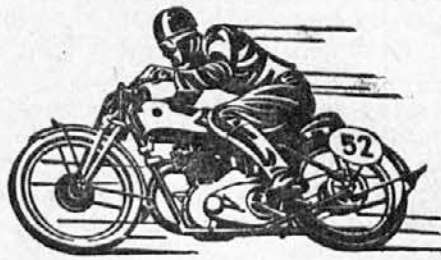
In res je postajalo vreme od ure do ure vedno slabše. Vihar je postajal vse jačji in jačji in pozno popoldne so pljuskali kot lišja visoki valovi na breg. Burja z dežjem je prenehala; palme so se stresale in upogibale pod silo orkana; raztrgani, preteči tem- ni oblaki so se podili po nebu.

Gospa de Laagejeva je pustila zapreti vsa okna in vrata, z izjemo oken, ki so bila obrnjena proti jugu.

Misel na njenega soproga, ki se je nahajal ob tem vremenu daleč nekje na morju jo je navdajala s skrbjo, vendar si ni mogla prikrivati, da jo je v enaki meri skrbela tudi usoda Terangija in njegovih. Niti najmanj ni dvomila, da so, ko je bila še temna noč, jadrali skozi preliv in med tem že zdavna dospeli na Amanu, ako so se bili sploh namerili tja. Toda gos- pa de Laagejeva nikakor ni bila tako trdno prepri- čana o tem, da so se podali haš na ta otok. Četudi ni možu ničesar omenila, se ji je pa vendarle do- zdevalo, da se bo Terangi prejkone ognil Amanu je in Haoja ter se napotil na kak drug oddaljenejši otok kot sta Paroaja ali Ahunui.

Paroaja na primer je bila neobljuden otok, last prebivalcev s Haoja. Na njem bi vsaj za nekaj časa

Puch Phänomen Bianchi NSU



{ kolesa
motorji

{ kolesa
motorji

{ kolesa
motorji

{ motorji

Kvalitetni izdelki!



Na ugodna mesečna odplačila.

IGN. VOK

Ljubljana, Tavčarjeva 7

Javna dela na račun brezposelnih podpor

Kako se pri Borzi dela podpira sezonske delavce?

Sezonski delavci imajo v času sezone, če so brezposelni, pravico do redne brezposelne podpore pri Borzah dela, v isti višini kakor delavci, ki niso sezonski. V času redne neza- poslenosti pa le, če dokažejo, da so v času po- slednje sezone bili zaposleni manj ko štiri mesece (§ 74 tozadevne uredbe).

Upravni odbor Borze dela v Ljubljani je odločil, da se smatra v Sloveniji čas sezone od 15. marca do 15. decembra. Dalje je odlo- čil, da smejo prejemati sezonski delavci, ki bi- vajo v Ljubljani, samo polovico pripadajoče podpore, pa še to le pod pogojem, če bodo prvo polovico podpore pri ljubljanski občini odslužili z delom, ki se plača na uro din 3.25. V slučaju, da ima brezposelni delavec pravico prejeti 4 tedenske obroke po 90 dinarjev, mora delati pri občini 55 ur po din 3.25, kar znese din 180 in šele potem, ko je teh svojih din 180 z delom zaslužil, more dobiti še ostalo polo- vico podpore, sicer ne dobi ničesar.

Brezposelni pravijo prejkoslej: »Dajte nam dela in ne podpor!« V tem slučaju pa je stvar vendarle drugačna.

1. Kakšna javna dela izvaja ljubljanska ob-

čina? Ali so ta dela v smislu § 79 uredbe o preskrbovanju nezaposlenih delavcev? Kako pride delavstvo do tega, da s svojimi sredstvi, ki jih plačuje borzi dela, vrši razna dela za ljubljansko občino in ali ima za ta dela obči- na že predvideno pokritje v svojem proračunu?

2. Kvalificirani delavci, izučeni zidarji, tesarji itd. opravljajo težakša dela s krampom in lopato. Ali je to v skladu s § 73 uredbe?

3. Po kolektivni pogodbi za stavbinsko stro- ko so določene mezde za zidarje in tesarje v Ljubljani po din 5.50 do din 6 na uro, za po- možne delavce din 3.75. Ali ni to rušenje ko- lektivne pogodbe in pritisikanje mezd navzdol?

Mi seveda pozdravljamo, da zaposli občina brezposelne delavce pri svojih delih, toda pla- ča naj jih iz svojih sredstev. Borza dela naj izplača brezposelnim pripadajoče podpore, po- tem naj jih pa pošlje na delo k občini k delu, ki je njih kvalifikaciji in telesni sposobnosti primerno, zlasti pa naj se pobriga, da bodo plačani vsaj tako kakor predvideva kolektivna pogodba.

Želimo, da nam Javna borza dela odgovori na gornja vprašanja.

Kam naj se obrnem, da bi izdal SUZOR svoj odlok o nezgodni renti?

Podpisani sem utrpel začetkom oktobra 1936 obratno nezgodo na ta način, da sem si zlomil v členu levo nogo. Ker sem bil član SUZORa, sem seveda zahteval pripadajoče nezgodne dajatve. SUZOR pa je oспорoval opravičenost moje zahteve in tako je nastal spor. Da bi mogel pokreniti nadaljnje korake, sem zahte- val, da izstavi SUZOR odlok o nezgodni renti. Po predpisih zakona o zavarovanju delavcev je mogoča predaja sporne zadeve sodišču de- lavskega zavarovanja šele tedaj, če je izstav- ljen odlok. Zaradi odloka sem bil na OUZD v Ljubljani večkrat. Končno sem zvedel, da ima v rokah celo zadevo SUZOR v Zagrebu.

Tudi nanj sem se obrnil. Seveda brez uspe- ha. Zaradi tega sem šel na Delavsko zbornico in prosil za pomoč. To je bilo v februarju 1938. Delavska zbornica je pisмено intervenirala pri OUZD v Ljubljani dvakrat. Končno je na- pravila tožbo na sodišče delavskega zavarova- nja v Ljubljani in prosila, da določi rok, do katerega mora SUZOR izstaviti odlok.

Sodišče je izdalo 21. aprila 1930 pod op. št. OR 172/1938 sklep in določilo, da mora

SUZOR izstaviti odlok do 31. julija 1938. — Kljub temu sklepu SUZOR odloka še sedaj ni izstavil. Ko sem vprašal na Del. zbornici, kam naj se obrnem, mi niso vedeli dati nasveta, češ, sodišče je v tem pogledu zadnja instanca.

Mugerle Anton.

Potres v Peruju. V ameriški državi Peru je bil hud potres, kakršnega že niso zabeležili od l. 1932.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naroč- niki, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so na- ročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

mogli najti zavetišča. Toda ako so se Terangi in nje- gova družina namerili tja, potem so bili ob tistem času še na morju. Gospa de Laage se je zgrozila ob misli, da bi mogel biti čoln na jadro ob takem vre- menu nekje daleč zunaj na morju. Begunci so brez- pogojno zgubljeni, ako se jim čoln prevrne; Terangi in Marama ne bosta nikdar v stanju, da bi sama zo- pet preokrenila tako velik in težek čoln.

Že najmanj desetič je šla tistega dne na veran- do, ki je bila obrnjena proti jugu, opazovat barome- ter. Dasi ura še ni bila pet, je bilo že tako temno, da je morala po žepno električno svetilko, da bi lah- ko videla vremekaz. Skrbno je motrila tenko kri- vuljasto črto, ki jo je risala igla na papirnatem traku. Ponavadi se je barometer ob štirih popoldne neko- liko dvignil, danes pa je padal še kar naprej in je kazal tedaj devetindvajset petdeset; tako nizko ni bil padel še nikoli odkar je bila na Manukuri. Potr- kala je nalahko na aparat, nakar je padel kazalec na devetindvajset petinštirideset.

Ta barometer v vladinem poslopiju je bil edini na vsem otoku. Ko sem tistega večera prišel tja, da se prepričam o stanju barometra, sem našel gospo de Laagejevo sklonjeno nad njim. Dasi sem bil tudi sam precej zaskrbljen, sem storil vse, kar je bilo v moji moči, da bi ji pregnal njeno skrb. Rekel sem ji, da se moramo pač pripraviti na orkan, da pa kaj hujšega najbrž ne bo prišlo. Skrb nam ne uide, zato imamo še vedno čas, ako bi barometer še nadalje padal.

»Radi Katopue si nikar ne delajte skrbi, cenjena gospa,« sem dodal. »Ladja je gotovo že zdavnaj trd- no in varno zasidrana v laguni na otoku Amanui.«

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

HRASTNIK

Devet ur in pol živ pokopan. Dne 24. t. m. bi se bila skoro pripetila težka nesreča, ki bi kaj lahko končala katastrofalno za s. Kladnik Rudolfa, predsednika podr. ZRJ v Hrastniku. Slednji je bil zaposlen na nočni zmeni pri svojem delu v jami, kjer je imel ravno opravka z opaženjem stropa. Okrog pol 3. ure zjutraj se mu je nenadoma vsula s stropa velika množina jamskega materiala, tkzv. krovnine in mu zadela izhod. Krovnine je nasulo par kubičnih metrov. Na alarm svojega tovariša s. Tepeha Štefana, ki je to videl, se je takoj pričel z reševalnimi deli. V. svrhu zračanja so zabili skozi nasipino dve cevi. Tako so se mogli s zasutim tudi že pogovarjati. Obveščen o nesreči, je kot prvi prihitel na kraj nadpaznik g. J. Trbežnik, nadalje obratovodja g. inž. Verbič in rudniški ravatelj g. inž. Drojc. Vsa nadaljnja reševalna dela pa so se vršila pod neposrednim vodstvom obratovodje g. inž. Verbiča. S smotrenim vodstvom in izredno požrtvovalnostjo rudarjev-reševalcev: Pušnika Frj. Vastiča, Gašparja, Smoliča J. in Vodepa A., se je posrečilo, da so po skoro deseturnem nad vse napornem delu rešili s. Kladnika iz groznega obsega podzemnega elementa, popolnoma zdravega, kar je v takih primerih zelo redko. Dosti pa so k temu pripomogli tudi prvi reševalci rudarji Potisek Fr., Drnovšek A. in Rupar Fr., ki so se z vso energijo lotili prvih reševalnih del. Vse navajamo s polnim imenom zato, ker jim gre res vse priznanje, saj so bili pri tem tudi sami izpostavljeni veliki nevarnosti. Gornji slučaj se ni dogodil vsled kakšne neprevidnosti kogarkoli. Zakrivil ga je pač nemiren jamski element, proti kateremu se je boriti v prvi vrsti s previdnostjo, previdnim vodstvom in dovoljimi tehničnimi pripomočki. — S. Kladniku kot zavrednemu delavcu v vseh delavskih organizacijah čestitamo k srečni rešitvi, ki je ohranila družini dobrega očeta in moža, nam pa zvestega in marljivega sodruga; želimo mu, da si kmalu odpomore od preostanega napora.

Zakaj zastoj dela v steklarni? Človek misli, da je pri nas v steklarni vse v najboljšem redu, temu pa ni tako, že dalj časa zopet skrajšano delamo, kakor že sedaj več let v tem času nismo, vprašujemo se kaj je temu vzrok? Odgovor je lahek, države, katere so od nas naročile steklene izdelke, so vsled nastalega svetovnega položaja ali naročila odpovedale ali pa sploh na novo ne naroče, domači trgovci, med katerimi prevladujejo židje, pa tudi ne naročajo več, kakor le toliko kolikor jim je nujno potrebno in se sploh ne zalagajo, kakor je bilo v mirni dobi navada, zato pa tudi ne delamo normalno in je vsled tega veliko delavcev že zgubilo službo. Vidi se kam vodi vojna napetost v Evropi in kdo je temu kriv. Po našem, kakor sodimo, samo oni, ki vedno in vedno ogrožajo svet s svojimi zahtevami in katere tudi dober del hrastniških navdahnencev poveličuje. Še lepše je pa to, kar smo zvedeli. Za našo tovarno je bilo zadosti naročil za cilindre, tako da bi bili obe delavnici, kakor se trdi, več kakor pol leta zaposleni. Zednjene tovarne so pa v zadnjem času kupile tovarno stekla v Voitsbergu v bivši Avstriji in so se morale obvezati, da bodo tam normalno delale. Ker pa za to tovarno niso imeli zadosti naročil, so baie, kakor se pri nas splošno govori, naročila za cilindre, katere so bila določena za tovarno v Hrastniku, prenesli v Voitsberg. Koliko je na tem resnice, ne moremo reči ali mislimo, da vsaj nastavljeni dobro vedo kako in kaj je s to zadevo. Če je to res, potem je to škandal prve vrste, da mora jugoslovanski steklar biti na cesti, na njegov račun pa se dela drugod.

Radi tega zahtevamo od naših zaupnikov, da v tem smislu intervenirajo v prvi vrsti pri vodstvu steklarne in da tudi o tem kar se govori pri nas informirajo oblast, da ona podvzame potrebne korake. Resnica je, da od časa ko so naši prevzeli tovarno v Voitsbergu, so pri nas sploh nehali izdelovati cilindrov. Zahtevamo pojasnila in ne bomo prej nirovali, dokler se ne dožene resnica. Oblast pa tudi prosimo, da ukrene potrebno.

MARENBERG

Dezerterjev ne marajo. Večje število vpo-klicanih rezervistov je te dni vsled neklih notranjih perturbacij zgrešilo pot, ko so bili vpo-klicani na orožne vaje. Namesto preko Drave, so jo mahnilo baš v nasprotno stran preko Radla in se na ta način naenkrat znašli na tujem svetu. Ko pa so tamošnje oblasti ugotovile, kam bi pravzaprav morali iti izpušljeni sinovi, so jim pokazali pot nazaj, češ da dezerterjev tudi oni ne marajo. V tem tavaajoči so se torej vrnili v Marenberg nazaj in povzročili po trgu hud poplah, ki je učinkoval kakor mrzli obkladki. Zamudnikom se bodo sedaj najbrž orožne vaje primerno oddaljšale. Lekcija je v vsem okraju zelo vzgoj-no učinkovala.

Lep film smo videli te dni, ki nam nazorno kaže, kakšni ne smejo biti vzgojitelji. Dejanje se godi na neki šoli, kjer učiteljica zgrabi v šolo došlo 15 letno deklico, ji ukaže sleči čevlje, pri čemer ji vsled nestrpnosti enega kar sama potegne z nože. Nato ji veli, da mora z njo ter jo vodi iz razreda v razred, pripovedujoč deklicam: »Glejte jo, tako izgleda ta, ki je morala radi fanta v bolnico.« Povrh vsega pa jo nazadnje še premleti z metrom, da se ji poznajo podplutbe po telesu.

LJUBLJANA

Domač denarni zavod. Ljubljanska kreditna banka, katero so pred vojno ustanovili slovenski naprednjaki s pomočjo češkega kapitala, je te dni objavila poročilo o svojem lanskoletnem poslovanju in pri tem zabeležila, da polaga račune o našem »domaćem podjetju«. Obenem navaja poročilo člane upravnega sveta, med katerimi je tudi »Herr Herbert Woschnagg in Soštanj«. V čem vidita »Slovenec« in »Jutro«, da je Woschnaggova tovarna domače, torej slovensko podjetje, ne vemo in tudi sama tega ne povedo. Slovensko delavstvo pozna Herberta Woschnagga kot »domaćega človeka«, posebno s te strani, da v njegovi tovarni ne morejo obstojati delavske organizacije za varstvo čuvanja gospodarskih, kulturnih in moralnih interesov, kakor to dopušča jugoslovanskemu delavstvu v § 35. zak. o zaščiti delavstva in ravno tako ne po istem zakonu predvideni delavski zaupniki, ki bi naj branili interese delavstva napram podjetnikom. V našem listu smo ponovno poročali o preganjanjih, ki so jih v tej tovarni utrpele zaved-

ni delavci baš radi udejstvovanja v okvirju socialne zaščite.

Gremo v Št. Vid. V nedeljo, dne 30. aprila zvečer pojdemo v Št. Vid gledat veseloigro »Zadrega nad zadrego«. Predstava se začne ob 20. uri v dvorani gostilne Kratky. Priredi jo tamkajšnja »Vzajemnost«.

Umrl je Franc Dhü v Ljubljani. Pokojni s. Franc Dhü je te dni umrl v 82. letu starosti v Ljubljani. Udeležoval se je zlasti v 70. in 80. letih minulega stoletja v socialnodemokratskem delavskem gibanju in v takratnem delavskem izobraževalnem društvu. Pomembno iz njegovega življenja je, da je bil zapleten v znani veliki proces s. Franca Železnikarja, ki se je vršil v Celovcu. Dhü je bil po poklicu čevljar in je do onemoglosti mnogo let vršil samostojno obrt. Duševno svežost je ohranil do zadnjega in je komaj nekaj tednov, ko mi je navdušeno opisoval nekdanje boje delavstva in trpko preganjanje gibanja. Pogreb pokojnika je bil v četrtek. Naj v miru počiva!

MARIBOR

Delavke!

Nameščenci!

Delavci!

V soboto, dne 6. maja t. l. se bo vršila v veliki Sokolski dvorani (p. »Union«)

majska akademija

na kateri bodo sodelovala vsa delavska kulturna društva v Mariboru.

Opozorite na to važno prireditev vse sodelavce!

Pekovski pomočniki pri g. banu radi nočnega dela. Mariborski pekovski pomočniki, organizirani v podružnici »Zveze živilskih delavcev Jugoslavije«, se bodo zglašili v deputaciji pri g. banu ter mu izročili osebno pismo pritožbo radi kršenja navedbe banovine o zaposlitvi pomožnega osebja v pekarnah. V tej spomenici povdarjajo, da so bili nekateri pekovski mojstri ponovno kaznovani radi kršenja navedbe o nočnem delu v pekarnah. Čeprav jim je oblast nato kazeno velikodušno odpustila, se kljub temu niso poboljšali in nekateri trdovratno še naprej kršijo te zakonite predpise o nočnem delu, kar vzbuja med pomočniki upravičeno ogorčenje in vtis, da hočejo ti mojstri dokazati, da je navedba o zaščiti pomočnikov v pekarnah manj vredna, kot so druge zakonite navedbe. Baš v obmejnem Mariboru pa je potrebno, da se vsi zakoniti predpisi enako spoštujejo, posebno pa socialna zaščita v varstvo zdravja pekovskih pomočnikov. Le na ta način se bo vzgajal v tem obmejnem mestu tudi državljanski čut pomožnega osebja v pekarnah. Pekovski pomočniki prosijo, da izvede g. ban takoj strogo preiskavo o kršenju banske navedbe o nočnem delu v mariborskih pekarnah in okolici ter da odredi podrejenim organom strogo nadzorstvo nad izvajanjem te navedbe. Vsak državljan je dolžan spoštovati zakonite predpise, najši so mu prijetni ali ne in tudi za pekovske mojstre ne more biti izjeme.

Gradbeno gibanje. Na oglu Cankarjeve in Aškerčeve ulice je pričela tvrdka Friderik Kiffmann graditi za g. Aloja Hutterja, brata tovarnarja J. Hutterja, dvonadstropno stanovanjsko hišo, v kateri bo 10 stanovanj. Ista tvrdka je prevzela tudi večjo tovarniško zgradbo za povečanje tovarne J. Hutter v Melju, a razen tega gradi še novo stavbo na Teznu, tako, da bo letos tudi tvrdka Kiffmann zaposlila precej stavbinec. Nadalje je začela tvrdka F. Kiffmann graditi na Meljski cesti trgovsko hišo g. Goleža.

Žalostna slika s podeželja. V Kozjaku pri Mislinjah se je pred dvema leti ubila žena posestnika Antona Kotnika, ko je padla s skednja 13 metrov globoko na kamenje. Preiskava je po dveh letih odkrila, da je Kotnikovo pahnil s skednja hlapec Šibanc po naročilu svojega gospodarja in proti plačilu din 200. Kamenje na katero je padla Kotnikova, pa je nanosil mož, ko je zasnoval zločin.

Pri delu se je ponesrečil pomožni delavec Matija Sojko v kurilnici drž. žel. Padel je z lestve na tla in je zadobil težke notranje poškodbe.

ZAGORJE OB SAVI

Nesocialno izkoriščanje vajencev

V našem precej velikem industrijskem kraju je seveda tudi mnogo obrtnikov in trgovcev. Vsi ti imajo po večini zaposlene same vajence. Le malo jih je, ki delajo tudi s pomočniki. To je pač naravno, ker vajenec dela zastoni, pomočniku pa se mora le kolikor toliko plačati. Vendar vse to bi se ne bilo najhujše, če bi se te vajence tudi drugače ne izkoriščalo. Tako pa vidimo, da so ob slabi hrani celo čezuro zaposleni pri delih, ki ne spadajo v njih poklic. To velja predvsem za vajence. Pred dnevi pa se je zgodil slučaj, da je pri nekem dobro situiranem mojstru bil zaposlen fant, ki je mislil, da je vajenec, celih 6 mesecev ne da bi bil mojster napravil pogodbo z njim in ne da bi ga bil zavaroval. Vajenec je razen tega imel hrano pri stariših. Zadeva je sedaj prijavljena

CELJE

Zaupnike, ki so naročili prvomajsko številko »Delavske Politike« prosimo, da pridejo tekom sobote po njo v upravo v »Delavski zbornici«. Pri razprodaji porabite priliko in naberte novih naročnikov. Brez socialističnega tiska ni mogoče ustvariti pravega delavskega gibanja. Na delo, sodrugi!

»Slovenec« poroča, da se je v evangelijski cerkvi v Ljubljani poročil g. Avgust Westen, tovarnar v Celju in da mu želi obilo sreče. Mi pa »Slovenec«.

Zopet težka nesreča pri regulaciji Savinje. Dne 26. t. m. se je v kamnolomu pri regulaciji Savinje težko ponesrečil Šofer Henrih, katere-mu je skalovje na več mestih zdrobilo noge. I. t. j. v. l. k. ...

Kino Dom - Celje

29. aprila »MANNEU«; 30. aprila do 2. maja »ANGEL« (film o ženi iz aristokratskih krogov); 3.—5. maja »VESELA SRCA« (film mladit talentov).

TRBOVLJE

Jugoslovanska strokovna zveza pri nas ne obstoji? V pretečenem tednu je vodstvo Zveze rudarjev pozvalo JSZ in NSZ k skupnim razgovorom v smislu inicijative, ki jo je dal Osrednji strokovni odbor za Slovenijo. Namen razgovora je bil posvet o skupni akciji, ki naj jo podvzamejo vse tri svobodne strokovne organizacije med našimi rudarji za obvarovanje pravic, ki nam jih nudi naša socialna zakonodaja. Predstavniki JSZ se temu vabilu niso odzvali, pač pa so radi lepšega odgovorili pismeno, češ, da zato nimajo od centrale nikakršnih pooblastil. Ker mi v resničnost tega odgovora močno dvomimo in upravičeno sumimo, da jim je JSZ samo pokrivalo, s katerim se kažejo delavcem, med tem ko so v resnici že pred časom presedlali pod okrilje g. Križmana, predstavnik ZSD, pričakujemo, da bo centrala JSZ v Ljubljani rekla svoje. Ne verjamemo, da bi bila centrala JSZ v Ljubljani izpustila ravno trboveljsko podružnico in je ne informirala o razgovorih, ki so se vršili v Ljubljani med vsemi svobodnimi strokovnimi organizacijami. Tudi jim ne verjamemo, da bi jim spomenica, v kateri JSZ kot prva sopodpisnica pozivlja svobodne in druge poklicne organizacije, vse delavstvo in nameščenstvo k obrambi naših soc. pravic, ne bila prišla pred oči. Centrala JSZ je tudi imenovala svojega poročevalca za rudarsko zborovanje, ki bi se bilo imelo vršiti dne 23. t. m., ki pa ga je oblast naknadno prepovedala. Za vse to naši g. krščanski socialci na čelu z g. Križnikom, niso imeli nikakršnih navodil? Toliko našim rudarjem v vednost in nadaljnje ravnanje!

Ljudje, ki žive in bogate od naših žuljev — pošiljajo pomoč v inozemstvo. Ne malo govorijo in razburjenja je povzročila zahvala dunajskega radio napovedovalca gospej (katere ime še zaenkrat zamolčimo) iz nekega zakotnega kraja Jugoslavije — Trbovelj, tako se je namreč napovedovalec izrazil ter s tem dokazal, kako je poučen o zemljepisju, da skoro največji industrijski kraj Jugoslavije imenujejo zakatni kraj. Kot že gori omenjeno, še je napovedovalec zahvalil gospej za poslano vsoto 200 RM (okrog 2600 dinarjev) za zimsko pomoč. — Mi bi se v zadevo ne vmešali, ker pač napravi s svojim denarjem vsak kar hoče, ako ne bi bili skoro vsi dohodki, ki jih ima njen soprog, težko prislужeni dinarji našega delavstva. — Vsled tega se upravičeno vprašamo, koliko je ta gospa ali njen gospod soprog daroval za našim dobrodelnim društvom, javni kuhinji, za brezposelne ali dečji kuhinji itd. Potreba je pri nas velika in ni treba, da naši premožnejši sloji pošiljajo svoje odvise dohodke v inozemstvo. Ali za tem tiči tudi nekaj drugega. Vsled tega delavci, pozor! Med nami se nahaja še mnogo takšnih prikritih agentov, katerim bo treba posvetiti pažnjo, če nečemo, da nas ne doleti ista usoda, kot je doletela naše brate na severu. Oblasti pa priporočamo, da se zanjima, kako je ta oseba spravila denar iz Jugoslavije. — Rudar.

LIBOJE PRI PETROVČAH

Socialna zaščita delavstva. V nedeljo, dne 7. maja dopoldne se bo pri nas vršilo predavanje o socialni zaščiti delavstva in pomenu strokovnih in kulturnih organizacij. Predavali bodo isti predavatelji, kakor popoldne v Grižah.

Delavci, pozor!

P Za Vašo družino sladki kmečk kruh!

Lekarna Rakuša
Maribor, Koroška cesta štev. 24

Za pomlad

dospeli klobuki v najnovejših fazonah, sportne kape, triko-srajce, kravate ter damsko perilo, bluze, nogavice itd. kupite najugodnejše v modni trgovini

Nizke cene! ••• Kvalitetno blago!

August Hedžet, Maribor
Aleksandrova 9

LAŠKO

Kaj je s keramično tovarno in razvojem našega mesta?

Izkopane jarke so morali delavci zopet zasuti, prostor zravnati, leseno barako za orodje so podirli, na njivi pa so spet zasadili krompir, ker oblasti na tem stavbišču ne dovolijo zgraditve tovarne iz tujsko prometnih ozirav. Pred nekaj tedni smo čitali v »Slovenecu« med ogledi, da nudi obč. Brežice brezplačno na razpolago stavbišče delavolnim industrijem, pri nas pa je baš obratno. Pred nekaj dnevi je tudi umrla lastnica parcele ga. Hedviga Hermanova, ki se je bodo tukajšnji delavci še dolgo spominjali, ker je hotela s svojo velikodušnostjo ustvariti in omogočiti v Laškem novo industrijo, ki bi nudila kruh najmanj 60 do 80 delavcem. Od tega bi imeli korist tudi tukajšnji obrtniki. Parcela se nahaja tik hotela Henke. Dimnik tovarne bi podjetnik zgradil tik železnice čisto v kotu za hotelom in bi tovarna imela tudi požiralce prahu. To parcelo bi nudila ga. Hermanova brezplačno, ker je ing. Handl iz Stor njen zet. Na ta način se gospodarske razmere v Laškem nikdar ne bodo izboljšale. Resnica je pa, da se nekateri gospodje v Laškem bojé prevelikega števila delavcev.

Če je že tovarna padla v vodo, bomo opozorili še na drugo dejstvo: Nasproti hotela Henke, ob glavnem vходу v mesto, v neposredni bližini kolodvora, parka in ob križišču cest stoji stara, silno neokusna, s katransko lepenco obita šupa, shramba za zaboje nekega veletrgovca. Ta šupa nikakor ne dela reklame Opleševalnemu društvu. Letoviščarji, ki sede na vrtu hotela s pomilovanjem zro na to šupo, ki tudi zapira razgled na mesto. Mislimo, da bi bila nova, moderna tovarna mestu bolj v čast kot pa ta razdrapana šupa.

Pred kolodvorom niso dovolili g. Henkeju zidati palače, ker bi zaslra razgled na mesto, če hoče kak posestnik zidati novo ali povečati staro hišo, mu ne dovolijo, ker bi bilo v nasprotju s mestnim regulacijskim načrtom, ovi-ran bi bil razgled in ravna linija ulice itd.

Pred kratkim je komisija odobrila pokritje potoka Žikovec s cementno ploščo mimo župnišča, pa je cerkvena oblast stavila prepoved, ker bi s tem stari samostan mnogo izgubil na zgodovinskem obsežju. V Topliški ulici je zgradila gostilničarka R. za podaljšanje gostinskega lokala, a ji tega ne dovolijo, pač pa lahko stoji poleg moderne hiše neokusna šupa.

Ko je hotelo par industrijev oživiti stari »Kamenit«, so rekli, da bo ropot strojev in dim motil šolski pouk.

S tovarno v Lahomnem tudi ne bo nič, ker je neki odbornik prepričal kmete, da bo to škodljivo za kmečka posestva. Neki major v Laškem je hotel svojo hišo dvigniti za eno nadstropje, a je načrt šel spet po vodi radi regulacijskega načrta. Ob tej priliki vprašamo gospode v Laškem: Zakaj je veleposestnik O. lahko zidal svojo hišo za 2 m dalje proti ulici, kakor učitelj g. B? Tu si lahko ogledajo Laščani »ravno linijo« glavne ulice v Laškem.

V vodo je padla tudi gradnja prostozračnega bazena, ker se je hotelo ves riziko za zidavo prevajati na »Tujskoprometno društvo«, česar pa društvo seveda ni moglo sprejeti. Vidimo, da jim ni ne za tovarne, ne za tujski promet. Kmečka večina nima čuta za mestne zadeve in je bila komasacija ponesrečena stvar, ki so jo že okusili trije lokalni kandidati po l. 1936. Neki delavec se je hudomušno izrazil: »Abraham je rodil Izaka, Izak pa Jakob!« Te besede naj bodo nauk vsem našim delavcem, :

MEDVODE

Obiščimo jih. V nedeljo, dne 30. aprila bo prilika, da bomo lahko povrnili Šentvidčanom njihov obisk naših medvodskih prireditelj. V St. Vidu nad Ljubljano igra namreč tamkajšnja »Vzajemnost« veseloigro »Zadrega nad zadrego«. Predstava se začne ob 20. uri v dvorani gostilne Kratky. Pojdimo tja v čim večjem številu!

Dr. Avg. Reisman:

Obglavljenje rudarjev v Kutni Gori leta 1496

Kmalu bo minulo leto dni, ko smo se odpravljali z mariborskim avtobusom po končanih slavnostih ob priliki praznovanja 60. letnice obstoja češkoslovaške socialne demokracije iz slavnostno okrašene zlate Prage, ki se je prelivala v silah poletnega sončnega jutra. Stotisoči čeških sodrugov in sodružic so ob tistih binkoštnih dneh pred glavnim mestom češkoslovaške države, pred stotisoči češkega naroda in gosti evropskih demokratičnih držav manifestirali, kazoč na sadove 60. letnega socialnega in kulturnega, pa tudi gospodarskega dela med proletarijatom. Ne samo tudi delegati, tudi predstavniki domačih nasprotnih struj in strank, vlade in armade, so bili ponosni nad toliko zrelostjo in kulturno višino delavskih plasti češkega in slovaškega naroda.

Štiri polne dneve smo uživali znano gostoljubje češke Prage in občudovali ves tisti ogromni napredek, ki ga je dosegel češki in z njegovo pomočjo tudi slovaški narod tekem 20-letnega svobodnega dihanja v svoji demokratični republiki. Vse je kipel volje po nadaljnjem in novem ustvarjanju za dvig blaginje vseh slojev naroda. In vendar je bilo obenem čuti tesnobo pred bodočnostjo.

Pred krasno zgradbo ministrstva socialne politike smo jemali slovo. V knjižnici je dobil še vsakdo spominsko knjižo Prage, nekaj knjig o delu ministrstva za socialno enakopravnost naroda, iz odprtega avtobusa je zazvenela naša »Oj zdaj gremo«, v soncu razsmejana ulica nas je pozdravljala, z oken ministrstva so mahale roke prijateljev.

»Ali res še pridemo nazaj?« je zaskrbljeno šumelo vsakomur izmed nas v glavi.

Po lepi, gladki beli cesti je drvel avto med skrbno obdelanimi polji, ob straneh sadna drevesa, po vaseh same snažne hiše s širokimi gospodarskimi poslopji, nobene ilovnate, ne lesene, še manj razpadajoče koče, nikjer otrok v razcefeđenih oblekah. Povsod je bila vidna

KRANJ

Razširjanje senzacionalnih vesti.

Vsak dan slišimo nove senzacionalne vesti, ki se pozneje izkažejo, da so brez vsake podlage. Če vemo, da so te vesti skoro stoddotno v našo narodno škodo, ker se z njimi v ljudstvu ustvarja malodušnost, ki jemlje up in vero v nedotakljivost naše narodne samostojnosti, potem vemo, da je izvor teh vesti pri naših narodnih nasprotnikih.

Da ljudstvo tem vestem naseda je tudi vzrok ta, ker ni o važnih političnih dogodkih doma in po svetu potom časopisja zadosti in pravilno informirano, kar bi bilo potrebno. Vse to je vzrok, da ljudstvo ne ve, kaj se res dogaja. Pravi vsled tega se senzacionalnim vestem pridružujejo še razna uganjanja, kaj vse se v zakulisni politiki sklepa in odloča o usodi človeštva. Da so za senzacionalne vesti tla tako plodna, k temu pripomore tudi splošna mednarodna napetost. Ljudstvo, ki živi v stali negotovosti za ekzistenco in vsled vojne nevarnosti za življenje sploh, se slepo vdaja iluzijam in politiki onih, ki se igrajo z njegovo usodo, češ: naj se zgodi že kar hoče, samo, da bo že enkrat konec viharja pred nevihto...

Toda narodna in razredno delavska zavest pa prav v kritičnih trenutkih zahteva od delovnega ljudstva značajnosti, borbenosti, razuma in narodnega ponosa. Zavedno delavstvo prav v teh trenutkih ne dopusti, da bi ga kdo z lažmi navduševal za tuje sebi in narodu škodljive ideje. Zavedno delavstvo naj tem plačancem pokaže pot tja, kjer se njihova teorija izjva v praksi. Preveč je tam onih, ki bi njihova mesta radi zamenjali. Saj to bi bilo čisto enostavno. Kdor rajši je črni kruh, naj je črnega; kdor rajši je beli kruh, naj je belega. S tem nastaja obojestranska zadovoljnost...

Pravkar je izšla inicijativa s strani tukajšnjih jugoslovenskih prostovoljcev, da se ustanovi nekaj narodno obrambni odbor (kateri žal pri nas še ne obstoja), ki naj bi imel predvsem nalogo zasledovati elemente, ki razširjajo senzacionalne vesti v škodo naše narodne skupnosti ter propagirajo ideje, ki ogrožajo našo narodno svobodo. Primeren obračun s temi plačanci, to bo končni smisel tega zasledovanja. Ta prepotreben narodno obrambni odbor lahko računa na pomoč, odnosno sodelovanje vsega razredno zavednega delavstva.

ŠOŠTANJ

»Slovenec« poroča, da sta se med odlični šoštanjskega okraja udeležila slavnostnega sprejema v sredo tudi gg. Herbert in Ernest Woschnagg, tovarnarja v Šoštanju, ki sta sicer zasebnika kot vsak drug Šoštanjčan, ne da bi imela kake posebne funkcije v kakršnem koli položaju, a se je gospodom pri »Slovencu« kljub temu zdelo potrebno, da jih posebno počastijo z :

KOČEVJE

Bratovska skladišnica je zgubila en milijon dinarjev. Pretekli teden je bilo na javni dražbi prodano premoženje kočevskega mesta. Vse skupaj je kupila Mestna hranilnica ljubljanska za nad 3 milijone din. Do dražbe je prišlo zaradi poloma Mestne hranilnice kočevske. V njej je med drugim tudi Bratovska skladišnica v Kočevju imela naložen svoj denar. Pri polomu hranilnice je izgubila skoro 1 milijon dinarjev in je zato danes zelo revna. Samo obresti od naloženega kapitala so znašale včasih do 70 tisoč din. :

Imeniten podjetnik. Tovarnar perila in trgovec A. Kresse je imeniten gospod. Pred kratkim je za lepe denarje kupil veliko hišo v sredini mesta, na nedavni dražbi mestnega premoženja je hotel kupiti tudi občinsko hišo. Delavke v njegovi tovarni perila pa so tako bedno plačane, da je to že prava sramota. Izkoriščanje sega do zadnjih možnosti. Ob priliki bomo malo natančneje posvetili v njegov obrat in nekatere njegove zveze.

višja kultura in gospodarsko blagostanje, kamorkoli si pogledal: na polja, ceste, vasi ljudi.

V avtobusu je vladala židana volja. Zadoščenje, da smo videli toliko lepega, se toliko naučili in najbolj, da so nas imeli vsi tako zelo radi. O tem je imel vsakdo zbranih toliko svojih posebnih spominov, da se je vračal prepoln notranjega bogastva. Sodrugiče so med kramljanjem prekladali svoje nakupe: nogavice, čevljičke, pa nebroj drugih malenkosti, ki bi jih bilo treba »urediti« radi carine. Pa tudi fantje so bili zadovoljni, da so si kupili nekaj suknjičev in čevljev — kako je včasih človek skromen — in kljub temu je še ostalo nekaj čeških kron, čeprav jih je bilo malo že na vožnji proti Pragi.

Protij poldnevu smo zavozili v starodavno mesto Kutno Goro s krasnimi gotskimi cerkvami in drugimi stavbenimi umetninami iz srednjega veka. Pri zelenem parku smo izstopili in se zadnjič skupno slikali. Prijatelj J. K. Strakaty nas je spremljal do sem, da nam pokaže še ta edinstven spomenik češke zgodovine iz časov, ko je tam do dvajsetstisoč čeških rudarjev kopalo srebro in s tem bogatilo češko kraljestvo ter postavljalo te krasne spomenike, ki še danes reprezentirajo vso silo kulturnega napredka pod vladjo čeških kraljev pred pol stoletjem.

Hiteli smo mimo preteklosti in se vnovič poslovlili. Prijatelju Strakatemu je slovo iztisnilo solze, ko nama je izginjal v daljavo modri avtobus. Ostala sva sama v Kutni Gori, da mi jo še podrobneje razkaže. Kakor sto in sto podobnih najinih obhodov po stari Pragi, mi je tudi ta dan iz Kutne Gore še vedno živ in mil v spominu. Pred mestno hišo, kjer je obenem muzej, sva našla ravno komisijo, ki je ugibala, če bo izbrani prostor na travišču primeren za Masarykov spomenik. Ne vem, če so ga med tem že postavili ali pa so jih morali prehiteli septemberski dogodki.

Na hodniku muzeja me je prijatelj Strakaty opozoril na staro sliko, kako so desetim rudarjem odsekali glave.

Rabeli, okrvavljeni meč, zvezani rudarji, nekaj glav je ležalo že na tleh v mlakah živo

JESENICE

Promenadna koncerta je imela pripravljena za preteklo nedeljo kovinarska godba. Ker pa je bilo slabo vreme, se nista vršila. Zaradi tega se bosta vršila v nedeljo, dne 30. t. m. in sicer dopoldne ob 11. uri na vrtu pri »Konjiču« na Javorniku, istega dne zvečer pa ob 7. uri pred kinom »Radio« pri »Delavskem domu« na Savi. — Naša kovinarska godba je začela letos spet z intenzivnim delovanjem in pripravila še več koncertov, da bo pokazala delavski javnosti kaj zna in kaj more in da ji bo nudila glasbeni užitek, ki so ga Jeseničani tako zelo želini. Mi želimo godbi najlepših uspehov.

Kšeit je kšeit. Kino v »Krekovem domu« je predvajal pretekli teden film »Strate«, ki se godi v Rusiji. Na letakih za ta film je cela vrsta krilatice, med drugim tudi te-le »Revolucija rdečih — zmaga nad belimi«. — Čudimo se temu, da morejo ljudje, ki so okrog tega kina in ki seveda vedno z belimi držijo — sploh priznati to, da so rdeči kdaj nad belimi zmagali. Saj je kaj takega sploh nedopustno! Vendar za reklamno krilatico pride vse prav — samo da je kšeit!

Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto, nedeljo in ponedeljek (29., 30. aprila in 1. maja) ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo in ponedeljek tudi ob 3. uri pop.) vefilmi »Indijski nagrobni spomenik«. V glavnih vlogah La Jana in Theo Lingens. Med dodatki tudi risan film »Popaj hoče v bolnico« in Paramountov zvočni tednik. V nedeljo ob 7. uri zvečer pred kinom koncert kovinarske godbe. — Sledi »Razkolnikov« (Zločin in kazen).

RADVANJE

Ostrešje z novega gasilskega doma so pričeli jemati v ponedeljek, dne 24. aprila. Ostrešje je bilo namreč tako, da bi spadalo bolj na drvarnico kot na gasilski dom. Izgleda kot da bi take stvari delali praktikanti. Lansko leto je na nekem mestu pod cesto počila betonska cev, skozi katero se odteka voda. To se je zgodilo zato, ker cev ni bila dobro zasipana. Take stvari gredo v denar, plačati pa morajo davkoplačevalci. Zato v bodoče več paznje, da se bo delalo v redu in solidno!

CENE

našemu blagu smo prilagodili zaslužku

naših odjemalcev in Vam vsled tega

nudimo dobro kvalitetno blago po

takih cenah, po katerih kupujete običajno

manjvrednega. Na Vas je le-

žeče, da izkoristite to priliko.

MANICA

K. D. LJUBLJANA, MESTNI TRG 17

rdeče krvi. Temna, po starini duhteča slika, le kri je bila tako rdeča, da je vpila. Nisem se mogel odtrgati s pogledom in ko sva obšla s prijateljem ves muzej, sem se vrnil še enkrat k tej moritvi, in še po vrnitvi iz Prage se dolgo nisem mogel otrestiti prvida na pošastnega rablja z okrvavljeno sekuro v roki.

V mestu sva potem našla zgodovinarja, ki mi je obljubil poslati svojo studijo o socialnih bojih rudarjev v Kutni Gori. Bržčas pa tudi on svojega dela še ni mogel dovršiti, saj je kmalu za tem prišel nesrečni september, ko je ves češki narod sklonil svoje glave.

Te dni pa sem našel v tedniku čeških rudarjev »Nazdar«, zgodovinski spis doktorja rudarstva Rudolfa Munka o »raznih neizgovolnih in nevarnostih pri starodavnem rudarstvu na Kutni Gori«, v katerem podaja izvlečke starega zgodovinarja Kofineka, ki opisuje v starodavni češčini iz XV. stoletja ravno to obglavljenje rudarjev iz poletja 1496. Domnevam vsaj, da se nanaša dotična slika ravno na ta usodni dogodek.

Gotovo bo tudi naše čitatelje zanimala ta izrazita slika socialnega boja rudarjev iz srednjega veka, ki potrjuje pravilo, da se zgodovina ponavlja, dasi v drugi obliki in pod drugačnimi razmerami.

Usodno usmrtilitev nedolžnih rudarskih žrtev opisuje zgodovinar približno tako-le:

»V soboto pred praznikom Vstajenja so imeli rudarji shod pri cerkvi sv. Barbare. Bilo jih je že čez 400 in so sestavljali zapisnik o krivicah, ki so se godile na Kutni Gori. Potem so se podali na ukaz gospodov »šepmistrov« na Vlaški dvor, da bi tam izročili svoje zahteve. Tedaj je začel vratar (nedvomno iz previdnosti, da bi ljudstvo ne moglo motiti razprave z odposlanci) zapirati vhodna vrata. Rudarji so začeli kričati, da jih hočejo v Vlaški dvor zapreti (kar so smatrali za napad in izzivanje), in so hiteli iz dvora po orožje in z orožjem pred Paylov. Tu se jih je zbralo več sto. Vladala je takšna napetost, da ako bi bil le eden udaril, bi nastal grozen pokol.

Med nje so prišli gospodje »šepmistri« in nekateri občinski možje in so jih »krotili«. Prokop Kroupa iz Chocenice, občinski starešina

SELNICA OB DRAVI

Zasluzeno obsojen. Naše delavstvo se je ponovno razburjalo na naših predavanjih in shodih nad obnašanjem tukajšnjega vrtnarja Jožefa Vidoviča, ki sicer ni imel ničesar iskati na naših prireditvah kot naš nasprotnik, pa je vseeno prihajal poslušat in je tam vsikdar razgrajal. Posebno nedostojno se je obnašal na zadnjem volilnem shodu, kjer je v zborovalno dvorano iz kuhinjskih vrat na vse grlo in pljuča kričal: »Dol z Mačkomo!«, tako da je moral govornik celo počakati, da se je lahko Vidovič izkričal. Bil je od tega kričanja ves rdeč kakor kuhan rak in se je končno moral umakniti v kuhinjo nazaj pred ogorčenjem navzočih delavcev in viničarjev, ker takega nedostojnega obnašanja niso vajeni. V resnici bi moral biti takrat tudi kaznovan radi svojega obnašanja, ker je motil potrebni mir in red. Toda vžak lonec baje hodi tako dolgo k studentu, dokler se ne razbije in tudi vsaka mera je enkrat polna. — To je moral skusiti tudi Jože Vidovič, ki kljub temu svojemu nasprotovanju pri delavskih prireditvah prav rad vozi v Ruše okrog delavskih hiše svojo zelenjavo in jo ponuja delavcem v nakup. Prejšnji teden je bil Vidovič obsojen pred okrajnim sodiščem, ker je dne 9. januarja žalil na javni cesti zidarja Ernesta Ozima s sledečimi žaljivkami: »No prekleti smrkovec, ne veš, kako se reče. Češ, da te oblocekam?« Ta odličen zaveznik »Slovenca« bi že lahko tudi znal pravilno slovenščino za klofuto. Sodišče je obsodilo Vidoviča radi prestopka žaljenja časti na din 600 kazni, oziroma 10 dni zapora, za enkrat pojojno na 1 leto, ne pojojno pa na plačilo vseh stroškov. Upamo, da bo dal sedaj naprej gospod Vidovič mir. — Žaljenemu zidarju Ozimu pa čestitam ko doseženemu zadoščenju. G. Vidovič je zaključil razpravo pred sodiščem s pripombo: »Saj vem, da me tožite samo zato, ker ste rdeči, jaz pa sem klerikalec, na sem ponosen na to, da sem klerikalec in bom klerikalec tudi ostal.« Tožnik Ozim pa je bil mnenja, da je tožil Vidoviča zato, da se bo vedel drugič na javnem prostoru dostojno obnašati.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

je spregovoril k njim in jih prosil, da bi šli k sv. Barbari na pokopališče pri cerkvi in tam povedali kaj hočejo. Hotel jih je z dobrim spraviti iz mesta. O tem govoru Kroupa je zabeleženo, da od strahu ni vedel kaj govoril. Namesto, da bi rekel: »Ljubi rudarji, umirite se, saj vam želijo gospodje vse dobro,« je govoril: »Saj vam gospodje nič dobrega ne želijo,« kar je povzročilo vseobči smeh, tako da so začeli kričati: »Saj to tudi mi dobro vemo.« Na pokopališču so nato prečitali pritožbo na gospoda hofmoistra Michala. Gospodje so jim kupili nekoliko sodov piva. Čez nekaj časa so se ljudje razšli.

Toda dve leti pozneje so izbruhnili zopet novi prepri med rudarskimi uradniki in rudarji, ker se je ljudstvo pritoževalo, da jim uradniki pritrgavajo ne samo zasluženo mezdno, ampak jih prikrašujejo tudi pri ostalih dajatvah in celo zadržujejo mezdno ter se okoriščajo povrhu tega s kraljevim desetkom. Čeprav so bile pritožbe rudarjev upravičene, vendar niso našli razumevanja tam, kjer bi jim mogli pomagati. Zato so vsi rudarji zapustili delo, se pobunili dne 9. julija 1496 in se utaborili na vrhu imenovanem Turbanek.

Ko so rudarski uradniki to videli in niso imeli sani dovolj sredstev, da bi pomirili in ukrotili rudarje, ker jim »sepmojsterski« urad ni mogel več pomagati, so poklicali časlavske, kolinske in podiebradske orožarje na pomoč ter dali aretirati one, o katerih so domnevali, da so povzročili ta upor. Obenem so poslali list kralju Vladislavu, ki se je mudil v Budinu, v katerem so na vse mogoče načine lagali o svoji nedolžnosti in slikali rudarje kot nevarne upornike. Kralj Vladislav je verjel neresnični tožbi uradnikov, zapovedal brez vsakega zaslišavanja in preiskave obglaviti z mečem 7 naistarejših ujetih rudarjev v Podiebradih, 4 pa v Křivoklatu.

Ko pa so sorodniki teli obglavljenih rudarjev pozneje Vladislavu dokazali, da je dal vsled krivične ovadbe uradnikov preletiti nedolžno kri, je bila poslana v Kutno Goro posebna komisija, ki je stvar preiskala in so bili nato 3 rudarski uradniki obsojeni na smrt.

Ostanke dobite po polovični ceni! Vse krojaške potrebščine!

ELITNA KONFEKCIJA

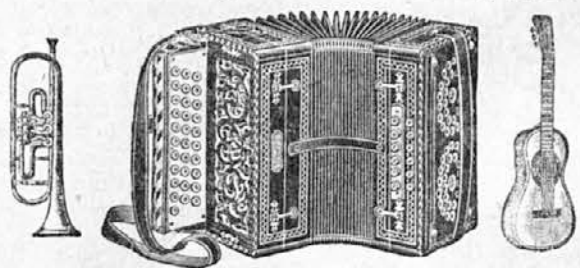
MASTEK — Maribor

Vedno najnovejše za dame in gospode!

Harmonike in vse druge godbene instrumente

direktno iz tvornice odn. tvorniške zaloge

Meinel & Herold, družba z o. z., Maribor

Ceniki
brezplačnoCeniki
brezplačno

Delavci in nameščenci!

Svinčnike, kvalitetna in poceni
nalivna peresa, noteze, šolske po-
trebščine za deco, knjige, razglednice itd. kupite najugodnejše pri tvrdki

f. Koren, Maribor, Gosposka ulica šte. 9

Podpisana pivovarna

Priporoča vsem cenjenim odjemalcem
svoje priznane prvovrstnomarčno
in
bok-pivo

Pivovarna

Josip Tscheligi
Maribor, Koroška cesta 2

Poverjenike

za vsak kraj Slovenije sprejme

Ljudska samopomoč v Mariboru

Bučno olje, dobro in vedno
sveže, nudi
Tovarna olja, Maribor, Taborska ul. 7Modeli 1939 od din
690 — naprej pri
**BOGOMIR
DIVJAK**
MARIBOR
Tattenbachova 4

Inserati v „Delavski Politiki“ imajo uspeh

Hranilno in posojilno
društvo delavcev
v Mariboru

regist. zadruga z omeje. zavezo

Poštni čekovni račun št. 13.143 - Telefon 26-35

Uradne ure: Vsak delavnik

od 17. — 19. ure in vsako so-

boto od 16. — 18. ure v društ-

veni pisarni: Frankopanova

ulica št. 37 (v lastni hiši).

Hranilne vloge se obrestujejo s 4%
odnosno 5% proti odpovedi.

Srajce

in vse vrste moškega ter
ženskega perila najce-
neje v veliki izbiri v

Oblačilnici

Glavni trg šte. 11

Najcenejše in najboljše
kupiš v usnjarniVIKTOR KOSI
MARIBOR

Kralja Petra trg šte. 9

DOBI SE V BOLJŠIH TRGOVINAH.
GLAVNO ZASTOPSTVO ZA JUGO-
SLAVIJO: F. TOMAŽIČ, MARIBOR.JUSTIN
GUSTINČIČ

Trgovina:

Maribor, Tattenbachova ul. 14

Skladišče:

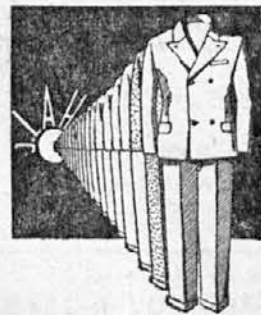
na vogalu Ptujске in Tržaške c.

priporoča svojo specialno
mehanično delavnico za po-
pravlila koles, gramofonov,
otroških vozičkov, šivalnih
strojev in vsa v to stroko
spadajoča mehanična dela.Trgovina koles in njih
sestavni delov ter
otroških vozičkovNakup in prodaja starega
železa, kovin, strojev in vsa-
kovrstnih predmetov po naj-
kulantnejših cenah. Prepri-
čajte se!

TEKSTILNA TVORNICA

MARKO ROSNER
MARIBORTkanine iz bombaža, celulozne volne
in svile vseh vrst in kakovosti
hlače vina in polu-volna

Telefon 22-32

Brz o j a v i:
Rosner, MariborKlobuke, obleke, perilo, letne
maje, sandale itd. nudi ugodno

KONFEKCIJA

Jakob Lah - Maribor
Glavni trg 2„Grič“ - Oset, Rožpoh pod
Urbanom
Najboljša hrana, domača vina po 10 in 14 din,
cesta za kolesarje, prenočišča!

Ciril Kampl

izdelovatelj sodavode,
pokalic, zaloga mine-
ralne vode Radenci in
Rogaška Slatina, ter
edina zaloga osvežu-
joče pijače „Sinalco“

Maribor

Kettejeva 1 - Telef. 23-97

Galanterija

drobnarije

parfumerije

pletenine

papir itd.

Drago Rosina

Maribor, Vetrinjska 26

Šiviljske in modne
potrebščinerokavice, nogavice, srajce,
kravate, čipke, kombineže
itd. v modni trgovini

Anton Paš

Maribor

Slovenska ulica 7

Kdor oglašuje ta napreduje!

Restavracija „Cerer“-Kamnik

prenočišča, avtogaraža, konjski hlev

Bevc Minka in Ivan

gostilna, Kamnik-Zaprice

se priporočata cenjenim gostom

Franjo Flerin

zaloga „Tivar“ oblek,

perilo, damski in moški klobuki. Najugodnejši nakup.

Domžale, Ljubljanska cesta 66
Kamnik, Glavni trg

se priporočata cenj. odjemalcem

Avtopodjetje

„PEREGRIN“

Kamnik

Redni avtobusni progi: Ljubljana — Kamnik — Vransko, Kamnik — Stahovica — Kamniška Bistrica. Tovorno prevoznništvo, avtotaksi in avtoizleti. Se priporočata cenj. potnikom

Gjurin Ivo

BRIVSKI IN FRIZERSKI SALON

Kamnik

Kregar Anton

trgovina, mehanična delavnica in avtotaksi

Kamnik

HVALA ARTUR

galanterija—moda

KAMNIK

Bogataj Ivan

manufaktura in specerija

Kamnik

Se priporočata cenjenim odjemalcem

Restavracija »Klemenčič«

Duplica-Kamnik



se priporočata cenj. gostom

Kramar Miloš - Kamnik

trgovina z manufakturo, motorna kolesa in bicikli

se priporočata cenjenim odjemalcem — Znižane cene

Kupujte svoje potrebščine v trgovini

Konzumnega društva rudarjev v Hrastniku



Svoje podružnice ima v steklarni in na Logu. Glavna trgovina in gostilna v lastni hiši

Nova zlatarska delavnica

Hvala Franc, Kranj

Savski breg 12

Zaloga vseh vrst ur, verižic, uhanov itd. — Sprejemajo se vsa zlatarska urarska in graverska dela, ki se izvršujejo pod jamstvom.

Žerjav Ladislav - Kranj

brivec in frizer

Savski breg 13

Vodna ondulacija in barvanje las. Trajno kodranje z 6 mesečno garancijo!

Albin Jazbec

konfekcija

Kranj

Se priporočata

Ivan Jeršin

krojač - Kranj

Lekarna

Mr. M. Rauch

Kranj

Mestni trg

M. Koki

manufaktura

Kranj

JERMAN MIRKO

mesar, Šmarca — Kamnik

Podbrežnik Leopoldina

gostilna, Kamnik (poteg gl. kolodv.).

Prenočišča, avtogaraža

OPEKARNA

„OCEPEK“

VOLČJI POTOK
PRI KAMNIKU

Vilko Cerar

urar, prodaja koles in radio aparatov

Kamnik

Se priporočata cenjenim odjemalcem

Ivan Cvikel

manufaktura trgovina

== Ptuj ==

Klemenčič Erna

zaloga klobukov, volne, pletenin, nogavic, šolskih in pisarniških potrebščin ter vse druge drobnarije

Ptuj

Vsemu delavstvu se priporočata

Rudniška kantina

Zabukovca Griže

Dobro postrežbo in nizke cene

Vam nudi gostilna

Gomilšek Martin, Griže

Vsemu strokovno in kulturno organiziranemu delavstvu se priporočata

gostilna Zupanc Ivan, Griže

Priporočata se cenjenemu

delavstvu

gostilna in mesarija

Franc Ježovnik, Griže

Če hočeš dobro vino piti, moraš v gostilno „NA-NA“ priti!

„Na-na“ Ljubljana, Tyrševa cesta 12

Se priporočata Karol in Angela Rosenwirth

Izberite in kupite kuhinjsko posodo, gospodinske predmete, jedilno orodje v specialni trgovini

FRANC GOLOB, LJUBLJANA

Wolfova ulica št. 8 - Telefon interurban št. 27-81

Halo! Gospodinje, pozor!

Ali Vam je že znano, da je otvorena nova trgovina s tekstilnimi ostanki in cenejšim oblačilnim blagom v LJUBLJANI, PRI ZMAJSKEM MOSTU ZA LJUBLJANCO, SV. PETRA NASIP ŠT. 29 (kjer je krompirjev trg). Ravno kar na zalogi velika izbira ostankov svile, pralnih krepov, delnov in raznih tiskovin za obleke in predpasnike. Ostanki za predpasnike m od 4 din; ostanki za obleke boljše blago od din 7.50 naprej, ostanki svile od din 10.— naprej itd.

Trgovina je last znane ljubljanske tvrdke F. I. Goričar, zato že njeno ime jamči za ugoden nakup!

Splošno konzumno društvo POSAVJE

v ZAGORJU ob Savi r. z. z. o. z.

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevnik cenah. Član zadrage lahko postane vsak, ki plača Din 2.50 vpisnine in Din 50.— deleža. — Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!

Oglasujte pri nas!

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodono deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebninah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO
IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Prava blagodat
za delavce je:

ločilnica

P. Matkovič
v Celju, Gosposka ulica št. 3
Shajališče delavcev

Dobro postrežbo Vam nudi

restavracija Zagode, Žalec

Cenjenim gostom se priporočata

KONZUMNEM DRUŠTVU
RUDARJEV V HRASTNIKU

Marija in Ignac Praprotnik

Kolesa najceneje pr

„Tehnik“ Josip Banjač

Ljubljana, Miklošičeva 20